

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΔΑΣ

Συνιστάμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν παιδικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, ἀλλυθίς περὶ σὺν εἰς τὴν χώραν ὁμῶν ὑπηρεσίας καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἀνάγνωσμα ἄριστον καὶ χρησιμώτατον εἰς τοὺς παῖδας.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ	Ἐξωτερικοῦ
Ἐτησίᾳ δρ. 16.—	Ἐτησίᾳ δρ. 20.—
Ἐξάμηνος > 8,50	Ἐξάμηνος > 10,50
Τρίμηνος > 4,50	Τρίμηνος > 5,50
ΑΜΕΡΙΚΗΣ: Ἐτησίᾳ, δολλάρια 4	

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΤΩ 1879

ΙΔΡΥΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

Ἐσωτερικ. λεπ. 40 Ἐξωτερ. λεπ. 45

Φύλλα προηγουμένων ἐτῶν ἐπίσης λεπ. 40

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὅδὸς Ἐδριπιδίου ἀρ. 38 παρὰ τὸ Βασιλικόν

Περίοδος Β'—Τόμος 28ος

Ἐν Ἀθήναις, 10 Ἀπριλίου 1921

Ἔτος 43ον.—Ἀριθ. 19

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ

[ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. (Συνέχεια)

Ὁ θυμὸς τοῦ ὁλοένα μεγάλωνε. Τὰ ἱ-
δια τοῦ τὰ λόγια τὸν μεθοῦσαν καὶ τώρα
ἐρώναζε:

— Ἀκοῦς ἐκεῖ, καλέ, μὲ τὴν πρό-
φατη πὼς δὲν ἔχουν χρήματα, νὰ
σοῦ παίρνουν τὸ πρᾶγμα σου καὶ
νὰ σοῦ δίνουν κάτι παλιόχαρτα!..
Τί νὰ τίς κάνω ἐγὼ αὐτὲς τίς
σιγνάτσες;.. Ἄ, ἦλθε τὸ τέλος
τοῦ κόσμου, ἡ συντέλεια, ἡ κατα-
στροφή! Ὁ Θεὸς κι' ὁ Διάβολος
νὰ βάλουν τὸ χέρι τους!

Τὴ στιγμὴν ἐκείνη ἀνοίξε ἡ
πόρτα κι' ὁ κύρ Σανσονὸς σόπασε
τρομαγμένος. Ἀλλὰ συνήλθε ἄμα
εἶδε πὼς ἦταν ἡ γυναίκα του.

— Μοῦ ἔκοψες τὸ αἷμα, καί-
μένη!.. ψιθύρισε.

— Μὰ καὶ σὺ μὴ μιλάς' ἐτσι, τοῦ
ἀποκρίθηκε ἡ κυρὰ Νικόλαινα.
Τὸ ξέρεις πὼς θὰ βρῆς κανένα
μπελά; Παραφωνάξεις καὶ σά-
κουνε ἀπὸ τὸ μαγαζί.

— Ἦταν ἄνθρωποι μέσα; ρώ-
τησε, ἀνήσυχος πάλι, ὁ κύρ-Σαν-
σονώ.

— Ὅχι, δόξα σοι ὁ Θεός...
δὲν ἦταν ψυχὴ. Μὰ τί τὰ θές!
Ἐδῶ κι' οἱ τοῖχοι ἔχουν αὐτιά.

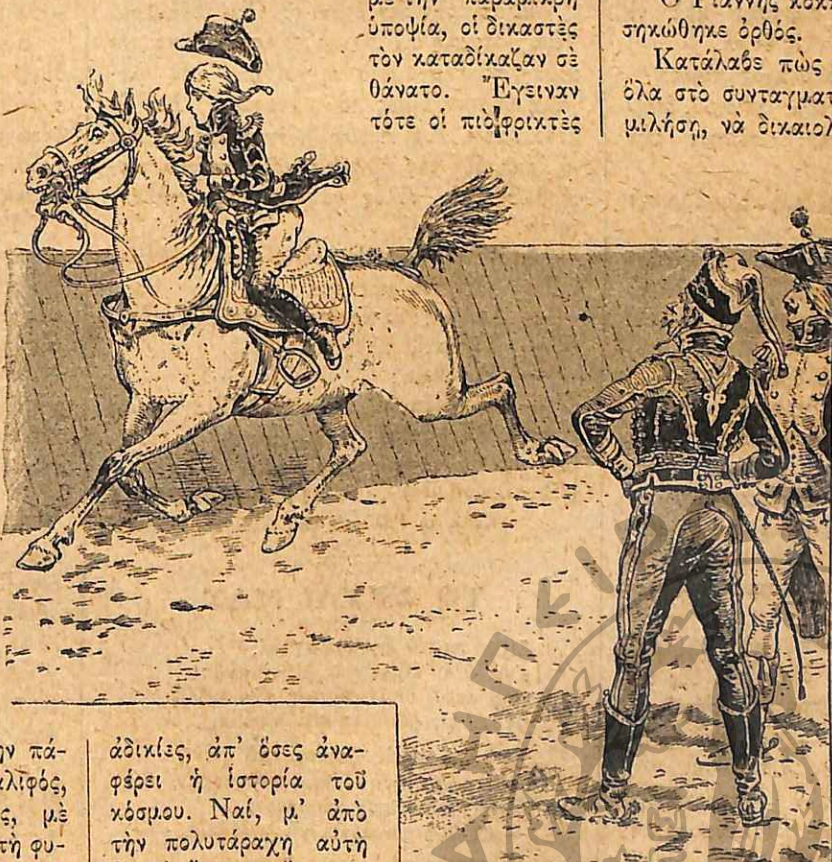
Δὲν σωπαίνεις λοιπόν; Θέλεις νὰ τὴν πά-
θῃς σὰν τὸν γείτονα τὸν κύρ-Μπαλιφό,
ποῦ τὸν πῆραν τέσσαρες στρατιῶτες, μὲ
τίς μπαγιονέττες, καὶ τὸν πῆγαν στὴ φυ-
λακὴ; Ἐ, ξέρεις τί ἀπέγεινε...

Ἀλήθεια, ὁ κύρ-Μπαλιφὸς εἶχε συλ-
ληφθῇ, γιατί κι' αὐτὸς τὰ εἶχε μὲ τὴν Κυ-
βέρνηση κι' ἔλεγε πὼς «ὅλ' αὐτὰ τὰ πα-
λιόχαρτα δὲν ἀξίζουν ὅσο ἓν' ἀσημένιο τάλ-
λαρο μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλιά!» Κάποιος
τὸν ἄκουσε, τὸν κατάδωσε, τὸν ἔπιασαν, τὸν
ἐδίκασαν καί, οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, τὸν
καταδίκασαν σὲ θάνατο σὰν ἀντιδραστικὸ,
ἀριστοκράτη.»

Τὸ Ἐπαναστατικὸ Δικαστήριον δὲν ἐ-
χωράτευσε κείνον τὸν καιρὸ καὶ γι' αὐτὸ ὁ
κύρ-Σανσονὸς, ἄμα τοῦ θύμισαν τὴν τύχη
τοῦ γείτονά του, ἔγεινε χλωμός. Καὶ σό-
πασε.

Αὐτὴ ἦταν ἡ «Τρομοκρατία», ἡ ἱ-
στορικὴ, ποῦ βασίλευε τότε στὴ Γαλλία.

Μὲ τὴν παραμικρὴ ὑπόψια, ὁ λαὸς ὁ-
λος σηκώνεταν ἐναντίον ἐνὸς ἀνθρώπου
μὲ τὴν παραμικρὴ
ὑπόψια, οἱ δικαστὲς
τὸν καταδίκασαν σὲ
θάνατο. Ἐγεινεν
τότε οἱ πιόφορικτές

ἀδικίες, ἀπ' ὅσες ἀνα-
φέρει ἡ ἱστορία τοῦ
κόσμου. Ναί, μ' ἀπὸ
τὴν πολυτάραχη αὐτὴ
ἐποχὴ ἄρχισε, ὅχι μό-
νο γιὰ τὴ Γαλλία, ἀλλὰ
γιὰ ὅλη τὴν πολιτι-
τισμένη ἀνθρωπότητα, μιὰ καινούργια ζωὴ
προόδου, φωτός, ἐλευθερίας.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἡ Κατερίνα πῆγε στὸν
συνταγματάρχη Βερναρδιέ καὶ τοῦ ἀνα-
κοίνωσε τὰ παράπονα, ποῦ τῆς εἶχε κάμει
χθὲς ὁ Γιάννης.

Ὁ ἀξιωματικὸς συνοφρυώθηκε.

— Καλά, Κατερίνα, εἶπε ξερά! καλὰ!
Θὰ ἰδῶ τί πρέπει νὰ γίνῃ

Κι' ἄμέσως πῆγε στὸ γραφεῖο του, ὅ-
που ὁ μικρὸς γραμματικὸς, στὴ συνεθι-
σμένη του θέση, ἐργαζόταν.

— Ὡστε λοιπόν, τοῦ εἶπε χωρὶς προ-
οίμια, δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος, ἔ; Ἐ-
χουμε καὶ παρὰπονα!..

Ὁ Γιάννης κοκκίνησε σὰν κεράσι καὶ
σηκώθηκε ὀρθός.

Κατάλαβε πὼς ἡ Κατερίνα τὰ εἶπε
ὅλα στὸ συνταγματάρχη καὶ θέλησε νὰ
μιλήσῃ, νὰ δικαιολογηθῇ. Μὰ δὲν ἔβρι-
σκε λέξεις:

— Ἐγὼ ναί...
ὄχι... δὲν... συν-
ταγματάρχη μου...
ἐγὼ...

Τελος πάντων, μὲ
ὅλη του τὴν προσ-
πάθεια, δὲν κατά-
φερε νὰ βγάλῃ μιὰ
φράση.

Ὁ Βερναρδιέ δὲν
μπόρεσε νὰ κρατήσῃ
ἐνὰ χαμόγελο.

— Μάλιστα, εἶ-
πε, ἔκανες παράπο-
να. Καὶ ξέρεις πὼς
δὲν μᾶρᾶσουν οἱ πα-
ραποναίρηδες.

Καὶ καθὼς εἶδε
στὰ μάτια τοῦ παι-
διοῦ νᾶνεβαίνουν δά-
κρυα, μαλάχως κι'
ἐξακολούθησε:

— Καὶ πρῶτα-
πρῶτα, παιδί μου,
μάθε πὼς ἐμένα μᾶ-
ρᾶσει ἡ εἰλικρίνεια.

Ὅταν ἔχει κανεὶς νὰ ζητήσῃ τίποτα, θέ-
λω νὰ τὸ ζητῇ ἀπευθείας καὶ θαρρετὰ...
Ἐγὼ ἐνόμίζα πὼς εἶσαι πιά ἄνδρας, μὰ
βλέπω πὼς εἶσαι ἀκόμα παιδί. Κι' ὅμως
ἔχεις δύο εὐφημίες μνῆεις καὶ μιὰ τιμη-
τικὴ σπᾶθη. Ἦ εἶναι κανεὶς στρατιώτης
ἢ δὲν εἶναι, — τί διάβολο!

«Ἀναγκάσθηκε νὰ πιάσῃ τὸ ἄλογο ἀπὸ τὴ
χαίτη...» (Σελ. 146, στ. β'.)

Μ' αυτά τὰ λόγια, πού τον έκαμαν νά θυμηθῇ πὼς ἦταν στρατιώτης, ὁ Γιάννης συνήλθε καὶ μπόρεσε νά μιλήσῃ.

— Συγγνώμη, συνταγματάρχα, εἶπε. Δὲν ἐτόλμησα...

— Μὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς σοὺ κάνω τὴν παρατήρησή. Δὲν ἐτόλμησες, ἐνῶ ἔπρεπε νά τολμήσεις. Τελος πάντων! Στενοχωριέσαι ἐδῶ — μέσα;

— Ἀ, ὄχι... δὲν εἶπα αὐτὸ... Μόνο...

— Μόνο;

— Πού ἤθελα νά μπουρῶ νά βγαίνω κάπου — κάπου μαζὶ σας. Αὐτὸ!

— Καλὰ, ἀποκρίθηκε ὁ Βερναρδιέ, πού εἶχε ξαναγίνει ὁλωδιόλου πατρικός. Αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε, θὰ φροντίσουμε... Γιὰ τὴν ὥρα, ἐξακολούθησε τὴν ἐργασία σου.

Ποτὲ ὁ Γιάννης δὲν ἐργάστηκε μὲ περισσότερο ζήλο, παρὰ ὑστερ' αὐτὸ τὸ μάλωμα, πού φανέρωνε τὴν ἀγάπη.

Πέρασαν ἔτσι λίγες ἡμέρες. Ὁ συνταγματάρχης, σὰν εἶδε πᾶς τὴν καλὴ θέλησιν τοῦ μικροῦ προστατευμένου, ἀποράσισε νά τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἀντὶ νὰ ἔλθῃς κατευθεῖαν στὸ γραφεῖο, αὔριο τὸ πρωὶ νά περάσῃς ἀπὸ τὸ σπῆτι μου νά μὲ πάρῃς, σὲς ἐπτά.

Στὲς ἐπτά ἀκριβῶς ὁ μικρὸς τυμπανιστὴς ἀνέβηκε τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου καθόταν ὁ Βερναρδιέ, καὶ κτύπησε τὴν πόρτα.

Τοῦ ἀνοίξε ὁ ὑπρέτης καὶ τὸν ἔμπασε μέσα.

— Καλῶς τον! τοῦ εἶπε ὁ συνταγματάρχης, παίρνοντας τὰ γάντια του καὶ τὸ καπέλλο του. Εἶσαι ἀκριβής, βλέπω. Ἐμπρός, πᾶμε!

Κι' ἄμα βρέθηκαν στὸ δρόμο:

— Δὲν θὰ πᾶμε στὸ γραφεῖο. Θὰ σὲ πάρω μαζὶ μου στὴ Στρατιωτικὴ Σχολή, ὅπου θὰ λάβῃς τὸ πρῶτο μάθημα ἱππασίας. Νὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ τὰ καταφέρῃς κι' ἂν θὰ μπουρῇς νά γίνῃς ἕνας καλὸς καβαλλάρης.

— Ἀ, τί καλὰ φώναζε καταχαρούμενος ὁ Γιάννης.

— Μὰ περίμενε πρῶτα, μὴ χαίρεσαι τόσο ἀπὸ τώρα... Ξέρεις, δὲν εἶναι ὅσο εύκολο νομίζεις... τουλάχιστο στὴν ἀρχή.

Σὲ λίγο ἔφθασαν στὴ Σχολή καὶ μπήκαν στὴν αὐλὴ, ὅπου ἦταν οἱ σταῦλοι.

Ἐνας γέρος λοχίας τῶν οὐσσάρων μὲ κάτασπρα μουστάκια, πού βρισκόταν ἐκεῖ, ἐπλησίασε κι' ἔχαιρέτησε τὸν ἀξιωματικό.

— Καλημέρα, Ρωμύλε, τοῦ εἶπε ὁ Βερναρδιέ. Σοῦ φέρνω τὸ μικρὸ μαθητὴ πού σοῦ ἔλεγα.

— Μπράβο! ἔκαμε ὁ γέρος.

Κι' ἐκοίταξε ἐξεταστικά, σὰν ἄνθρωπος πού ξέρε νά κρίνῃ, τὸν Γιάννη Καρδιανί.

— Χαίρω πολύ, ἐξακολούθησε. Γιατὶ βλέπω πὼς τὸ παιδί εἶναι καλοφτιασμένο καὶ κάτι μπορεῖ νά κάνῃ... Ἀκουσε, μικρέ! τὸ ἔλεγο, πρέπει νά ξέρῃς, εἶναι τὸ

συμπλήρωμα τοῦ καβαλλάρη. Καὶ γιὰ νὰ τὸ κυβερνᾷ κανεῖς, πρέπει νά ἔχῃ γερά γόνατα, γερά χέρια, γερὴ καρδιά καὶ γερὸ κεφάλι. Μὲ ἄλλους λόγους...

— Ἀρκεῖ, ἀρκεῖ, τὸν ἔκοψε χαμογελώντας ὁ Βερναρδιέ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τοῦ ἀναπτύξῃς τώρα τὴ θεωρία σου. Βάλ' τον πρῶτα στὴ σέλλα. Ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὰ ἐπιλοιπα.

Ὁ Ρωμύλος ἔφερε τότε ἓν ἄλογο, «καμωμένο ξεπίτῃδες» καθὼς εἶπε. Ἦταν μικρὸ, ἥμερο, γυμνασμένο καὶ δὲν φαινόταν νά ἔχῃ κανένα ἐλάττωμα. Κι' ἔπειτα βοήθησε τὸν Γιάννη νά καβαλλικέψῃ καὶ τοῦ ἔδειξε πὼς ἔπρεπε νά στέκεται στὴ σέλλα.

— Τὰ πόδια ἔτσι... τὰ χέρια ἔτσι... τὸ κορμὶ ἔτσι... Μπράβο!

Ὁ Βερναρδιέ συμπλήρωσε τὴς ὁδηγίες κι' ἀφοῦ ὁ Γιάννης εἶπε πὼς ἐνόησε, τὸν ἐπρόσταξε νά σφίξῃ τὰ σκέλη του στὰ πλευρά τοῦ ἀλόγου, πού ἐξέλιξε μὲ βήμα.

— Ὁραῖα! εἶπε σὲ λίγο ὁ συνταγματάρχης. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε τώρα καὶ λιγάκι τρότ... ἔτσι γιὰ δοκιμὴ...

Ἐ, τὸ τρότ δὲν ἦταν τὸ ἴδιο εύκολο... Μία στιγμὴ ὁ Γιάννης ἀναγκάστηκε νά πιάσῃ τὸ ἄλογο ἀπὸ τὴ χαίτη... Μὲ μεγάλη θέληση ὅμως τὰ κατάφερε. Δὲν ἔπεσε κάτω. Καὶ προσπαθώντας νάκούῃ καὶ νὰ ἐφαρμύξῃ τὰς ὁδηγίες τοῦ οὐσσάρου, κατόρθωσε στὸ τέλος νά τριποδέξῃ καλοῦταικα.

Ἀφοῦ τελείωσε τὸ πρῶτο αὐτὸ μάθημα, ὁ Βερναρδιέ τὸν ρώτησε:

— Λοιπόν; σοῦ ἀρέσει νά καβαλλικεύῃς;

— Ὁ, ναι!

— Ἀλήθεια;

— Σὰς βεβαίω... Μόνο πὺ τᾶλογο αὐτὸ εἶναι πολὺ χονδρὸ. Δὲν φτάνουν τὰ πόδια μου γιὰ νὰ τὸ σφίγγουν καλὰ.

(Ἐπειτα συνέχεια) **ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ**
[Κατὰ τὸ Γαλλικὸ τοῦ λοχαγοῦ Danrit]

ΤΟ ΣΚΥΛΙ ΜΑΣ

Ἐνα πιστὸ ἔχουμε σκυλί, πού ὅλη τὴ νύχτα ξαγρυπνάει μὲς στοῦ σπιτιοῦ μας τὴν αὐλὴ κι' ὅλο προσέχει καὶ φυλάει.

Κι' ἂν κανεῖς ἥσκιος τοῦ φανῇ πὼς μέσα στὴν αὐλὴ κουνιέται, ἀρχίζει ἀμέσως τὴ φωνή — μὰ ὅλο τυχαίνει νά γελίζεται.

Ἄλλοτε τὸ γατὶ θὰ ἰδῇ μὲς στὴν αὐλὴ νὰ σεργιανίζει κι' ἄλλοτε μέσα στὸ καδὶ τὸ φεγγαράκι νά γυαλίζει.

Κι' ὅλα γιὰ κλέφτες τὰ περνᾷ! κι' εὐθὺς τὸ γαυγισμὸ του στήνει κι' ἔτσι τὴ δόλια γειτονιά νά κοιμηθῇ δὲν τὴν ἀφίνει.

Μὰ κι' ἂν γελίζεται τὸ σκυλί κι' ἂν μᾶς γκαυγιάζουν οἱ γειτόνοι, μὲς στὴ δικὴ μας τὴν αὐλὴ κλέφτης ποτὲ δὲν ζυγώνει...

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑ ΠΕΤΡΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος: ἴδε σελ. 139.)

Ὁ Ντιερίκ συλλογιζόταν: «Θέλω νά γλυστρώω στὰ κανάλια, νά μάθω τὸ ἐμπόριο, νά γνωρίσω τὴν Ὀλλανδία, τὴ Γερμανία, τὸ Λουξεμβούργο καὶ τὴν ὠραία Γαλλία, ὅπου μιά μέρα θὰ πάω τὴν Γκιριέττα, γιὰ νὰ τὴς δείξω τὸ Παρίσι, πού, φαίνεται, πὼς εἶναι θαυμάσια πόλη... Τὸ ὄνειρο ὅμως αὐτὸ πρέπει νά τὰφῇσω καὶ νά ζήσω κοντὰ στὰ καζάνια καὶ στὲς πανοπλίες τοῦ μπαρμπᾶ, στὴ σκοτεινὴ καὶ σιωπηλὴ πόλῃ μου!»

Ὅλοι σώπαιναν.

Ἡ Γκιριέττα ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ ξαδέλφου της καὶ τὸν τράβηξε στὸ περιβόλι...

Τὰ δύο παιδιὰ ἀνοίξαν μεγάλη κουβέντα. Τί μπουρῶσαν νά ποῦν; Διηγόνταν τὲς στενοχώριες τοῦ χωρισμοῦ, δοκίμαζαν τὴ χάρὰ τοῦ γυρισμοῦ, τὴν ἰδέα πὼς θὰ εἶναι γιὰ λίγες μέρες μαζὶ!... Γιὰ μέρες; Ἀ! Μὰ ὄχι!

Ὁ Ντιερίκ δὲν ἤθελε πιά νά φύγῃ κι' ἡ Γκιριέττα, ἀφοῦ σκέφτηκα λίγο, τοῦ εἶπε: «Θὰ μείνῃς!»

Κάποια συνωμοσία ἔκαναν, κάτι σχεδίαζαν. Γιατὶ ἡ συνομιλία τους δὲν ἦταν συνειθισμένη, ἥσυχη, ὅπως πάντα. Ἡ Γκιριέττα φαινόταν συλλογισμένη, ὁ Ντιερίκ γελοῦσε κι' ἔλεγε: «Ναι, ναι, ἔτσι θὰ γίνῃ... Ξέρω καὶ σκαρφαλῶναι καλὰ. Θὰ ἰδῇς!»

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ φαί, ἡ κυρὰ-Πέτραϊνα κράτησε τὸν ἄντρα της στὸ σπῆτι. Τὰ παιδιὰ πῆγαν νά κάνουν περίπατο ὡς τὸ περιβόλι τοῦ φίλου Λεοπόλδου. Οὐτε ὁ περίπατος αὐτὸς ἦταν συνειθισμένος, γιατί ὁ Ντιερίκ κι' ἡ Γκιριέττα εἶχαν ἄφας συνωμοσιῶν. Τὰ μπουκέτα τους τᾶκαναν μὲ κλαδιά θάμνων. Γιατὶ νά σέβονταν τόσο τὲς τουλίπες, τὰ τριαντάφυλλα; Περίεργο!

Ὡστόσο ἡ Γκιριέττα γύρισε στὸ σπῆτι κι' ἡ μητέρα της μίλαγε ἀκόμα μὲ τὸ μπαρμπά-Πέτρο. Μία τέτοια μαμμὰ μπουρῶσε ἀξίολογα νά εἶναι μέσα στὴ συνωμοσία. Γέλασε μόλις εἶδε τὴν Γκιριέττα...

Ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἡ μικρὴ τώρα κοιτάζει τὰ πλοῖα. Ἀξάφνα, χτυπάει τὰ χέρια της ἀπὸ χαρά.

— Μπαρμπᾶ! μπαρμπᾶ! φωνάζει μπουρῆς νά ξαναπάρῃς τὸ Ντιερίκ!.. Κοίταξε! Τὰ κατάρτια ἔχουν φύλλα! Τὰ κατάρτια ἔχουν φύλλα!

Ὁ Μάρμπαρα-Πέτρος πλησιάζει στὸ παράθυρο μὲ τὴ γυναίκα του, πού τὸ ἐπιβεβαιώνει μὲ χαρά. Καὶ τί νὰ δῇ;

Ὅλα τὰ κατάρτια εἶναι, στᾶλήθεια, στολισμένα μὲ φυλλώματα! Ἐνα μεγάλο μπουκέτο εἶναι δεμένο στὴν κορυφή!

Ὁ Ντιερίκ, γεμάτος χαρά, ἀποτελειώνει, σκαρφαλωμένος στὴν κορυφὴ τοῦ τελευταίου καταρτιοῦ, τὸ δέσιμο τῶν τελευταίων φύλλων!

Ὁ μπαρμπά-Πέτρος δὲν μπορεῖ νά

κρατῇ ἓνα δάκρυ. Κατάλαβε τὸν ἐξυπνὸ τρόπο, πού εἶχαν σκεφθῇ οἱ δικοὶ του, γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουν νὰ παραβῇ τὸν ὅρκο του.

— Ἐμπρός! Ντιερίκ! Κατέβα γρήγορα, σκαρφαλώνεις σὰν ἀληθινὸς μουσος... Πρόσεξε μὴν πέσῃς. Ἀφοῦ τὰ δέντρα αὐτὰ ἔχουν φύλλα, δὲν παίρνω τὸ λόγο μου πίσω... Σὲ συγγνώμῃ, κι' ἀφοῦ τόσο θέλεις νά γίνῃς ναυτικός, σὲ ὀχτὼ ἡμέρες θὰ φύγῃς γιὰ τὰ κανάλια, ὅπου θὰ μάθῃς τὴν τέχνη σου. Ἀργότερα θὰ δοῦμε... Ὅταν θὰ εἶμαι γέρος... Ἡ Γκιριέττα θὰ εἶναι μεγάλη κοπέλλα κι' ἐσὺ μεγάλο παιδί. Ὡς τόσο, ἄς φιληθοῦμε τώρα, παιδιὰ μου.

(Μετάφραση) **ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ**

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΜΜΑΣ

[Στὸ 17ο φυλλάδιο, δημοσιεύθηκε ἕνα γράμμα μαθητρίας πρὸς τὴ μαμμὰ της. Ἰδοὺ κι' ἡ ἀπάντησιν τῆς μαμμᾶς, χωρὶς σχόλια κι' αὐτὴ δημοσιευομένη.]

Ἐν... τὴν 27 Φεβρουαρίου 1921.

Ἀγαπητὴ μου Καίτη,

Δὲν μπορῶ νά σοῦ πῶ πόση λύπη καὶ πόσο θυμὸ μοῦ προξένησε τὸ γράμμα σου. Στὴν ἀρχή, ἐννοεῖς, μοῦ ἤλθε νά γράψω πρῶτα τῆς κυρίας διευθύντριας καὶ νὰ τῆς παραπονεθῶ φρικτὰ γιὰ τὸ ἄδικο πού σοῦ ἔκαμε. «Τί παρεξήγησες, ἔλεγα, τί ἀμυδλωπία!..» Ὑστερα ὅμως, σὰ σκέφτηκα καλύτερα, ὁ θυμὸς μοῦ ἔπεσε, γιατί βρήκα πὼς ὅλο τὸ ἄδικο εἶναι δικό σου. Καὶ μοῦ ἔμεινε ἡ λύπη, ἡ μεγάλη λύπη νά σὲ βλέπω πάντα ἀδιόρθωτη καὶ, ὅπως σὲ λέει ὁ Κωστήκης, φασαριώδη!

Μὰ γιατί, Καίτη μου, κάνεις τέτοιες φασαρίες; Γιατὶ γεννᾷς ζητήματα ἐκεῖ πού δὲν εἶναι; Γιατὶ δὲν βλέπεις, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸν ἑαυτό σου — τὴν πραγματικότητα καὶ δὲν ὑποτάσσεται στὴν ἀνάγκη τῶν πραγμάτων καὶ τῇ λογικῇ; — Ἀχ, Θεέ μου! πόσες φορές δὲν σοῦ ἔκαμα τὴν ἴδια παρατήρησιν! Νὰ ἐλπίσω πὼς θὰ εἶναι ἡ τελευταία φορά, ἀφοῦ τὸ ἐλάττωμά σου σοῦ ἔφερε μιά τόσο μεγάλη τιμωρία καὶ στενοχώρια;..

Μὰ ἔλα, ἔλα νά ἐξετάσουμε μαζὶ αὐτὴ τὴ φοβερὴ καὶ τρομερὴ ἱστορία πού μοῦ διηγείσαι. Ποιὸς τὴν ἔκαμε ὅλη; Ἐσὺ! Καὶ τὸ πρῶτο σου λάθος ἦταν ἡ ἀνήκουστη ἀφηρημάδα σου. Μὰ ἐπιτρέπεται σὲ μιά μαθητρία, τὴ στιγμὴ πού κάνει ὅποιον βήποτε μάθημα, νά μὴν προσέχῃ σ' αὐτὸ παρά νὰ πασχολῇται μὲ ἄλλα, καὶ σὲ τόσο βαθμὸ, ὥστε σὲ μιά ἐρώτησιν τῆς δασκάλας της, γιὰ καμμιά Γαλλικὴ λέξη βέβαια, νὰ τῆς ἀπαντᾷ πὼς τὸ κεφάλαιο καὶ ὁ χρόνος εἶναι ποτὶ ἀντίστροφον! Ἐλα στὴ θέση αὐτῆς τῆς δυστυχισμένης demoiselle καὶ πές μου, πὼς θὰ σοῦ φαινόταν — καὶ πόσο θὰ θύμωνες — ἂν σοῦ ἔκανε σένα τόσο τραγικὰ μιά μαθητρία; Τὸ λιγώτερο πού τὴ τῆς ἔλεγε, ὅλ' ἦταν πὼς τῆς λείπει καὶ

ὁ νοῦς καὶ ἡ θέλησιν, γιὰ νὰ συγκεντρώνεται ὅπου καὶ ὅταν πρέπει.

Ἀλλὰ ἔστω, ἔκαμες αὐτὸ τὸ λάθος. Ἦταν ἀνάγκη νά ἔχῃ τόσες συνέπειες; Θὰ μοῦ πῆς; ἡ κυρία διευθύντρια ἔκαμ' ἐν' ἄλλοι: νά σὲ μαλώσῃ μπροστὰ στὲς μικρὲς σου μαθητρίες; κι' ἀπ' αὐτὸ τὸ λάθος ἦλθε ἡ καταστροφή. — Ὁχι! ὄχι! ἡ κυρία διευθύντρια μπουρῶσε ἐξαίρετα νά σὲ μαλώσῃ μπροστὰ σ' ὅποιον ἔκρινε καλὸ αὐτὴ. Ἀπὸ σένα καὶ μόνῃ ἐξαρτᾶτο νά ἐξουδετερώσῃς τὴν κακὴ ἐντύπωση πού ἔλαβαν οἱ μαθητρίες σου. Ἐπρεπε, Καίτη μου, νά δείξῃς περισσότερη δύναμιν, ἐπιδηλητικότητα. Μοῦ φαίνεται, πὼς γιὰ νὰ συνέλθουν, ἔφτανε νὰ τοὺς πῆς: «Ἡ κυρία διευθύντρια εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ μένα» ἐπομένως ἔχει τὸ δικαίωμα νά μοῦ κάνῃ παρατηρήσεις. Κι' ἐγὼ εἶμαι ἀνώτερη ἀπὸ σᾶς καὶ πρέπει νά μὲ ἀκούτε. Σὰς διατάσσω λοιπὸν νά σιωπάσετε καὶ νά ἡσυχάσετε. Ἐμπρός, τὸ μάθημά μας!»

Ἀς τοὺς μιλοῦσες ἔτσι καὶ θὰ ἐλέπαμε. Σὺ ἡ ἴδια δὲν λὲς πὼς ἡ παιδικὴ λογικὴ εἶναι ἀδυσώπητη; Ἐ, μ' αὐτὴ τὴ λογικὴ θὰ καταλάβαιναν στὴν ἐντέλεια τὸ λογικώτατο πρᾶγμα πού θὰ τοὺς ἔλεγε καὶ θὰ νὰ ἀναγνώριζαν πὼς ὅσο κι' ἂν σὲ μάλωνε ἡ κυρία διευθύντρια, αὐτὲς δὲν μπουρῶσαν νά σοῦ χάσουν τὴν ὑπόληψιν, γιατί πάντα ἐσὺ εἶσαι ἀνώτερη τους. Γιὰ θυμῆσαι στὸ σπῆτι μας: Τὸ μπαρμπᾶ τὸν θεωροῦμε βέβαια ἀρχηγό, ἀνώτερο ἀπ' ὅλους μας. Ἀλλὰ πόσες φορές δὲν ἐθύμωσε καὶ μαζὶ μου καὶ δὲν μοῦ ἔκαμε παρατηρήσεις, καὶ μπροστὰ στὰ παιδιὰ μου, καὶ μπροστὰ στὲς ὑπηρετρίες ἀκόμα; Τί μ' αὐτό; Οὐτε οἱ ὑπηρετρίες, οὐτε τὰ παιδιὰ μου, νομίζω, μοῦ ἔχασαν τὸ σεῦχος. Κι' ἂν τοὺς ἐρχόταν στὸ νοῦ νά τὸ κάμουν, δὲν θὰ τοὺς ἄφινε ἐγὼ.

Ἐσὺ πὼς ἀφῆες τὲς μαθητρίες σου νά σηκώνουν κεφάλι; Ξέρω πὼς σ' ἄλλες περιστάσεις φέρνεσαι καὶ μιλάς ὅπως πρέπει. Κι' αὐτὸ τὸ κατόρθωμά σου, — τὸ ρόιδο ὅπως τὸ λές, — φάνηκε καὶ σὲ μένα τόσο ἀπίστευτο, ὅσο καὶ στὴν κυρία διευθύντρια. Κι' ἔτσι μὲ τὸ δικίον της, ὅταν εἶδε τὴν ἐπιμονή σου στὴν ἀρνήσιν νά ξανακάνῃς μάθημα στὲς μικρὲς, τὴν πῆρε γιὰ πείσμα καὶ σὲ τιμώρησε... ὅπως σοῦ εἶχε ὑποσχεθῇ.

Διάβασε καλὰ, αὐτὰ πού σοῦ γράφω, Καίτη μου, καὶ σκέψου: Ὅλα προήλθαν ἀπὸ σένα. Ἄν δὲν ἦσουν τόσο ἀσυγχώρητα ἀφηρημένα στὸ γαλλικὸ μάθημα κι' ἂν ἤξερες νά φερθῇς κατὸ πῆ μὲ τὴν ἀφέλεια, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ὑπομονὴ ἐνὸς καλοῦ κι' ἀγαθοῦ πράγματι κοριτσιοῦ, τί ποτα δὲν θὰ συνέβαινε. Πρόσεξε λοιπὸν ἄλλῃ φορὰ, σὲ παρακαλῶ. Ὅτι κακὸ σοῦ παρουσιάζεται, νά τὸ βλέπῃς ὅπως εἶναι, νά προσπαθῇς νά βρῇς τὴν ἀληθινὴν του πηγὴ, τὴν πραγματικὴ του ρίζα, καὶ νά τὸ πολεμᾷς μὲ τὰ ὅπλα πού χρειάζονται.

Μὴ νομίσῃς ὅμως πὼς δὲν θὰ γράψω ὑστερα καὶ τῆς κυρίας διευθύντριας. Ὅσο δικίον κι' ἂν εἶχε, μοῦ φαίνεται πὼς κι' αὐτὴ σ' ἐτιμώρησε πάρα πολὺ αὐστηρά. Τιμωρία πού ἔχει μέσα τῆς τὴ ζημία, δὲν μπορεῖ νά ὠφελήσῃ ποτέ. Γι' αὐτὸ μόνον θὰ τὴν παρακαλέσω νά σοῦ ἐπιτρέψῃ πάλι, καὶ γιὰ τὲς ἀπορίες σου νά πηγαίνῃς νά τὴν ρωτᾷς, κι' ἀπὸ τὴ σχολικὴ διδασκαλία νά παίρνῃς ὅ,τι διδλίο ἔλθῃ.

Ἐλα, κατεργαρόουλα, σκούπισε τὰ μάτια σου. Δὲν εἶσαι πιά καὶ τόσο δυστυχισμένη... Γελᾷς, εἰ;

Σὲ γλυκοφιλῶ **Ἡ Μαμμὰ σου**
[Καὶ γιὰ τὴν ἀντιγραφὴ] **E. A.**

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ἀπαντᾷς ἀνθρώπου μὲ λαμπρὰ φορέματα, μὲ χρυσὸ ρολόι, χρυσοπώμο ραβδί, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνάλογα. Θὰν τοὺς ὑποθέσῃς πλουσίους. Ἀλλὰ συμβαίνει πού, οἱ καϊμένοι, ὅσα βλέπεις, εἶναι ὅλα ὅσα ἔχουν.

Κοντὰ σὲ τοὺτους, ἀπαντᾷς καὶ ἄλλους, εὐπρεπῶς μόνον ἐνδυμένους. Καὶ θὰν τοὺς ὑποθέσῃς κατωτέρους τῶν πρώτων. Ἀλλὰ συμβαίνει πού τοῦτοι εἶναι πλούσιοι.

Σὲ τοῦτα τὰ δύο πρότυπα τοῦ ὕλικου κόσμου, ἀντιστοιχοῦν δύο ἄλλα τοῦ ἠθικοῦ, ἡ πνευματικὴ. Ἐτσι:

Ἀπαντᾷς ἀνθρώπους ὅπου ὅλο-μὲ-μιᾶς σὲ σαστίζουν μὲ τὸ πνεῦμα τους. Θὰν τοὺς ὑποθέσῃς σπουδαίους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ συμβαίνει πού, οἱ καϊμένοι, σοῦ ἐδειχθήκανε στὴν ὁλότητά τους. Δὲν ἔχουν ἄλλο. Κοντὰ σὲ τοὺτους, ἀπαντᾷς καὶ ἄλλους συστελλομένους καὶ δειλιώντας. Θὰν τοὺς ὑποθέσῃς κατωτέρους τῶν πρώτων. Ἀλλὰ συμβαίνει πού τοῦτοι ἔχουν γνήσιο φυσικὸ πνεῦμα καὶ ἀποκτημένην ἰκανότητα.

Κανεῖς δὲν σὲ κατηγορεῖ νά γυρεύῃς τὸ συμφέρον σου. Ἀλλὰ καθένας θέλει σὲ κατηγορήσῃ ἂν, γυρεύοντας τὸ συμφέρον σου, προφασίζεσαι ἀφιλοκέρδειαν καὶ θυσίαν σου.

Τοὺς φίλους τοῦ φίλου μου εἶμ' ἐτοιμὸς νὰν τοὺς κάμω φίλους μου. Ἀλλ' ὄχι καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἐχθροῦ μου.

Μία δυσάρεστη ἀλήθεια εἶναι καλύτερη ἀπὸ μίαν εὐχάριστη κολακείαν.

Γιὰ σὲ ἀξιζεῖς ὅ,τι ξέρεις. Γιὰ μὲ ἀξιζεῖς ὅ,τι δείχνεις.

Ἄν θέλῃς νά κάμῃς γρήγορα μὴ σπουδαίους.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ·ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἀγαπητοί μου,

ΙΧΑ ἐπιφορτισθὴ ἀπὸ τὸ Φιλόλο-γι καὶ Τμήμα τοῦ Γυναικείου Συνεδρίου νὰ μιλῇσιν γιὰ τὴ δράση τῶν συγγρά-μων Ἑλληνίδων στὴ Λογοτεχνία καὶ στὴ Δημοσιογραφία. Κι' αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ καθήσω καὶ νὰ θυμηθῶ μιά-μιά, ὅλες τὶς γυναῖκες, πού, ἀπὸ τὰς ἀρχαῖς τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σολωμοῦ ὡς σήμερα, ἔγραψαν ποιήματα, διηγήματα καὶ δράματα. Εἶναι πολλές, πάρα πολλές. Γιὰ νὰ τις ἀναφέρω ὅλες, μὲ λίγα χαρακτηριστικὰ λόγια τὴν καθεμιά, ἀναγκάστηκα νὰ κρατήσω τὸ βῆμα τοῦ Συνεδρίου, τὸ περασμένο Σάβ-βατο, τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Μόνο σὲ μερικές, πού ἔχουν κάμει σπουδαία λογο-τεχνικὴ ἐργασία, ἐσταμάτησα κάπως πε-ρισσότερο. Π. γ. στὴν Ἀλεξάνδρα Παπα-δοπούλου, τὴν ἐξοχὴ διηγηματογράφου, στὴν Ἀρσινόη Παπαδοπούλου, πού τὰ παιδικὰ τῆς διηγήματα καὶ παραμύθια διαβάσκονται κι' ἀπὸ μεγάλους σὰν ἀληθινὰ καλλιτεχ-νῆματα καὶ στὴν Ἑλισάβετ Μουτσάν Μαρτινέγκου, μιὰ παλιὰ Ζακυνθινή, πού πεθαίνοντας νῆα 30 χρονῶν, ἄφησε ἀνέκ-δοτα 30 θεατρικὰ ἔργα!

Τὸνομα αὐτῆς τῆς τελευταίας, οἱ πε-ρισσότεροι ἴσως τὸ ἀκούγαν γιὰ πρώτη φορά. Κι' ὅμως ἡ Ἑλισάβετ Μουτσάν Μαρτι-νέγκου εἶναι ἡ σημαντικώτερη γυναίκα φιλολογικῆ μορφῆς στὸν περασμένο αἰῶνα, μιὰ ἀληθινὰ μεγάλη Ἑλληνίδα. Κι' ἀξί-ζει νὰ τὴν γνωρίσετε λίγο καὶ εἰς.

Γενήθηκε στὴ Ζάκυνθο στὶς 2 Ὀκτω-βρίου 1801, —λίγα χρόνια δηλαδὴ μετὰ τὴ γέννηση τοῦ Σολωμοῦ, —κι' ἦταν κόρη τοῦ ἀρχόντα Μουτσάν, πού χρημάτισε γε-ρουσιαστὴς κι' ἐπαρχος Ζακύνθου ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας, καὶ τῆς Ἀγγελί-κης Σιγούρου, τῆς καλῆς μεγάλης οικογε-νείας, πού ἔβγαλε καὶ τὸν Ἅγιο Διονύσιο, Κάποιος τώρα θὰ ἐμακάριζε τὴ μικρὴ αὐτὴ Μπέττα, —ἐστὶ τὴν ἔλεγαν χαϊδευτικά, — πού εἶδε τὸ φῶς ἔνα τόσο τρανὸ καὶ πλούσιο ἀρχοντικό, ὅπου θὰ εἶχε βέβαια ὅλα τὰ μέσα, ὅλες τὶς εὐκολίες, καὶ μάλιστα γράμματα, νάναπτυχθῇ, νὰ μορφωθῇ ὅσο ἤθελε. Καὶ ὅμως! ὅλη ἡ παιδικὴ καὶ νεα-νικὴ ζωὴ τῆς Μπέττας δὲν ἐστάθηκε παρὰ ἑνὸς φοβεροῦ ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐμποδίων, πού συναντοῦσε καθεμέρα ἡ ἀσθενὴ, ἡ ἀ-κοίμητη φιλομάθειά της. Πρῶτο, γιατί ὁ πατέρας της, αὐστηρότατος, «παλαιὸ-κός», εἶχε τὴν ἰδέα πὼς ἡ γυναίκα δὲν χρειάζεται νὰ μαθαίνει πολλὰ γράμματα. Καὶ δεύτερο, γιατί τὸ σπῆτι τῶν Μουτσαί-

ων ἦταν ἀπὸ τὰ λιγοστὰ τῆς Ζακύνθου, πού διατηροῦσαν ἀκόμα ὡς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, «τὸ βάρβαρο, τὸ ἀπάνθρωπο κι' ἀφύσικο ἡ-θος, πού θέλει τὲς γυναῖκες ξεχωρισμένες ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἐταιρείαν».

Ἔτσι λέει ἡ ἰδία ἡ Μπέττα στὴν Αὐ-τοβιογραφία της, πού δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ γυιό της, τὸν ποιητὴ Ἑλισαβέτιο Μαρτι-νέγκο, τὸ 1881. Κι' ἀπὸ τὴν Αὐτοβιογρα-φία αὐτὴ, πού εἶναι ἑνα λογοτεχνικὸ ἀρι-στούργημα, μαθαίνουμε πόσο ὑπέφερε, πόσο βασανίστηκε, πόσα μηχανεύθηκε, πόσα σο-φίσθηκε ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ Ζακυνθινὴ ἀρχόντοπούλα, κλεισμένη, φυλακισμένη ἔ-να παλάτι, —χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ἰδῇ ἕνα ἀνθρώπο, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ βγῇ ἔξω, οὔτε γιὰ νὰ πάῃ στὴν Ἐκκλησίαν, — ἔως νὰ μάρθῃ ἀπλὴ ἀνάγνωσι καὶ γραφῇ! Στὴν ἀρχή, φαγώθηκε τὴ μητέρα της, νὰ τῆς δεῖξῃ νὰ καππακίξῃ στὸ Ὀκτώηχι! «τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς»... Ἐπειτα τὴν γιὰ τῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ κατάρφερε ἐτσι —μὲ τί κόπο, Θεέ μου!— νὰ κουτοδιαβά-ζῃ, ὁ πατέρας της, μὲ χίλια παρακάλια, δέχθηκε τέλος πάντων νὰ πηγαίῃ στὸ ἀρ-χοντικό ἑνὸς γέροντος παπᾶς, νὰ τῆς κἀνῃ μᾶθημα τακτικό.

Μὰ ἡ Μπέττα ἔκαμε τέτοιες καταπλη-κτικὲς προόδους, ὥστε κι' ὁ ἴδιος πιά ὁ πατέρας της ἀποφάσισε νὰ τὴ βοηθῇ στὰ μαθήματά της κι' ἀργότερα νὰ τῆς πάρῃ κι' ἀνώτερο δάσκαλο, τὸν ἐπίσης ἱερωμένο Γεώργιο Ρωμαντζᾶ. Ἔτσι, πρὶν γίνῃ δε-καπέντε χρονῶν, ἡ Μπέττα ἤξερε στὴν ἐν-τέλεια τὴν Ἑλληνικὴν, ἀρχαίαν καὶ νῆαν, τὴν Ἰταλικὴν, καὶ ἀρκετὰ καλὰ τὴ Γαλλικὴν, πού αὐτὴ πιά τὴν ἔμαθε μόνη της. Μόρε-σε λοιπὸν νὰ καταδροχθῇ ὅλη τὴ βιβλιο-τήκη τῶν Μουτσαίων, πού ἦταν πλουσιώ-τατη. Μιὰ μέρα, ἐπειδὴ εἶχε ξεχάσει «νὰ κάμῃ νὰ μπᾶσουν τὸ καναρίνι», ὁ πατέρας της τὴν ἐμάλωσε δυνατὰ καὶ τῆς εἶπε «πὼς τὰ γράμματα τῆς ἐσήκωσαν τὸ νοῦ». Ἡ Μπέττα πειράχθηκε κι' ἔλαψε πολὺ. Μὰ οὔτε αὐτὴ ἡ νύκτα τῆς ἀγρύπνιας, οὔτε πολλές ἄλλες βασανιστικὲς νύκτες, πού πέρασε γιὰ παρόμοιες αἰτίες, δὲν τὴν ἔκα-μαν νάφθῃ τὰ γράμματα τῆς γράμματα. Ἀγόγγυστα ἐργαζόταν καὶ ἔς ὅ,τι τὴν ἔ-θαζε ἡ μητέρα της, σὰν κορίτσι! μὰ τὸ βι-βλίον δὲν τῆς ἔλειπε ἀπὸ τὸ χέρι. Κι' ἀρ-γότερα οὔτε ἡ πέννα. Γιατί ὅσο ἱκανοποι-οῦσε τὴ διψὰ τῆς μάθησης, ὅσο διάβαζε τοὺς κλασσικοὺς Ἑλληνες καὶ Ἰταλοὺς, τόσο ἔμπνοε μέσα της τὸ δαιμόνιο, τὸ δη-μιουργικό. Κι' ἡ Μπέττα ἔγραφε. Πότε ἐλ-ληνικά, πότε ἰταλικά, ὅλο ἔγραφε... Μύ-θους, διαλόγους, ποιήματα, δράματα, τρα-γωδίες, κωμωδίες, διηγήματα, μελέτες, ὅ,τι θέλετε!

Τὰ ἔργα της τὰ εἰδειχνε πότε στὸ δά-σκαλό της τὸ Ρωμαντζᾶ, πότε στὸ θεῖο της τὸν Κομοῦτο, πότε ἔς ἄλλους γραμμα-τισμένους συγγενεῖς. Κι' ὅλοι τῆς τὰ ἐ-παινροῦσαν ὑπερβολικά. Αὐτὸ τῆς εἶδνε

θάρρος νὰ ἐξακολουθῇ. Καὶ τὰ συρτάρια τῆς ἐγέμιζαν ὁλόσενα χειρόγραφα. «Ὅσο γι' αὐτό, ἡ ἐπιμονὴ τῆς εἶχε κατανικήσει τὴν ἀντίστασιν τοῦ πατέρα της: τὴν ἄφινε τώρα νὰ γράφῃ. Ἰσως μάλιστα κι' αὐτὲς, ἀπὸ μέσα του, νὰ θαύμαζε τὴν κόρη του καὶ νὰ τὴν καμάρωνε. Μὰ τίποτα περισ-σότερο. Οὔτε ἰδέα νὰ ἐκδοθῇ ποτὲ αὐτὰ τὰ συγγράμματα! Ἡ Μπέττα ὅμως, πού ἄλλο δὲν ὀνειροπολοῦσε, ἀπὸ χρόνια, παρὰ νὰ τὰ τυπώσῃ, νὰ τὰ παίξῃ στὸ θέατρο, νὰ τὰ κάμῃ κτῆμα κοινὸ, γιὰ νὰ ὠφεληθῇ τὴν κοινωνίαν, —τὴν «ἀνθρωπίνην ἐται-ρείαν»— καὶ νὰ ποικίλῃ δόξα καὶ τιμὴ!...

Καὶ τότε σοφίσθηκε κάτι τολμηρὸ: Νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς κρυφὰ, νὰ μῇ στῇ βαπόρι, νὰ πάῃ στὴν Κέρκυρα κι' ἀπὸ κεῖ στὴ Βενετία, ὅπου εἶχε κάποιους συγγε-νεῖς. Ὅθι παρουσιαζότανε ἔς αὐτοὺς ἀγνώ-ριστῃ, θὰ τοὺς παρακαλοῦσε νὰ τὴν πᾶ-ρουν... ὑπερέτριά, καὶ θὰ καθόταν ὡς πού θὰ μάθαινε λίγο τὸν τόπο καὶ θάδελπε τί μπορούσε νὰ κάμῃ. Μὰ εἶχε τὴν ἰδέαν πὼς στὴ Βενετία δὲν μπορούσε πολλὰ καὶ πολ-λά. Ἀπὸ μικρῇ, τόνειρο τῆς ἦταν νὰ γίνῃ καλογοριὰ. Μοναστήρια λοιπὸν γιὰ γυναῖκες ἡ Βενετία εἶχε ἄφθονα. Ὅσον ἀπ' αὐτὰ θὰ κλεινόταν, γιὰ νὰ ἐξακολου-θῇ ἡσυχὰ τὴ φιλολογικὴ τῆς ἐργασία. Ἐπειτα ἡ Βενετία εἶχε τυπογραφεῖα, ἀ-κόμα κι' ἐλληνικά. Ὅσον αὐτὰ δὲν τυπώνον-ταν τόσα ἐλληνικά βιβλία ἐκεῖνος τὸν καιρὸ; Ἔτσι ἡ Μπέττα θὰ μπορούσε νὰ τυπώσῃ καὶ τὰ δικά της. Τέλος ἡ Βενε-τία εἶχε θέατρα. Ὅθι τῆς ἔπαιζαν λοιπὸν τὰ δράματά της, πού θὰ τᾶδινε πρῶτα νὰ τὰ διαβάσουν οἱ μεγαλύτεροι ἰταλοὶ κριτι-κοί, καὶ μόνο ἀπὸ αὐτοὺς τῆς τὰ ἐπαινοῦ-σαν, θὰ τὰ εἶδνε νὰ παρασταθῇ καὶ νὰ τυπωθῇ. Τί δόξα τότε, τί τιμὴ, καὶ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειάν της καὶ γιὰ τὸν τόπο τῆς! Ὅθι μπορούσε νὰ μὴ τῆς συχωρεῖται τὸ τέλος τὸ κίνημα κι' ὁ πα-τέρας της;...

Μ' αὐτὰ τὰ ὄνειρα καὶ μ' αὐτὰ τὰ σχέδια, ἡ Μπέττα ἀποφάσισε νὰ τὸ σκάσῃ ἀπὸ τὴ φυλακὴ τῆς. Κι' ἑνα βράδυ, ἡ νῆα ἀρχοντοπούλα, πού ποτὲ τῆς ἄλλη φορά δὲν εἶχε βγῇ ἀπ' τὸ σπῆτι μονάχη, καὶ πού δὲν ἔβγαίνει μάλιστα παρὰ τρεῖς φορές τὸ χρόνο, νύκτα, μὲ τοὺς δικούς της, γιὰ νὰ πάῃ στὴ γειτονικὴ ἐκκλησίαν νὰ κοινο-νῇσιν, πῆρε τοὺς δρόμους ὁλομόναχη, κα-κοντυμένη ἐπίτηδες σὰ γυναίκα τοῦ λαοῦ καὶ φορτωμένη ἑνα ζεμπίλι, ὅπου εἶχε βᾶ-λει λίγα ρούχα, λίγα τάλληρα καὶ «τὰ μαῦρα τῆς συγγράμματα» ὅπως τὰ λέει ἡ ἰδία... Γιὰ τὴ Βενετία!

Ἀλλ' αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀληθινὰ τραγικὴ περιπέτεια, πού πρέπει νὰ σᾶς τὴ διηγη-θῇ ἐκτενέστερα ἀπ' ὅσο θὰ μᾶς συχωροῦσε σήμερα ὁ τόπος. Καὶ θὰ τὸ κάμω στὸ ἐρ-χόμενο, ὅπου θὰ τελειώσω καὶ τὴν τόσο ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ βιογραφία.

Σὰς ἀσπάζομαι

ΦΑΙΔΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ τοῦ JULES VERNE

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'. (Συνέχεια)

— Λές, καπετάνιο μου, νὰ φτάνῃ ὡς τὸ πίσω μέρος τῆς βραχοσειρᾶς;

— Πολὺ πιθανόν!

— Ἔστω! Ἀς ὑποθέσουμε πὼς αὐτὴ ἡ σπηλιὰ εἶν' ἑνὸς διαδρόμου μέσα στὸ βράχο. Τὸν περνοῦμε, φθάνουμε ὡς τὴν ἀκρὴν, ξαναβαίνουμε στὸ φῶς. Τί θὰ βροῦμε κεῖ; Ἀμμοῦς, βράχους, κάβους, θάλασσα. Κι' οὔτε τόση δὲ πρασιναδίτσα!

— Ἀδιάφορο, πρέπει νὰ ἰδοῦμε, εἶπε ὁ Φρίτες.

— Ἄς ἰδοῦμε! ἀποκρίθηκε ὁ ναύκλη-ρος. Αὐτὸ δὲν θὰ μᾶς κοστίσῃ τί-ποτα. Τὰ μάτια, λέγει ὁ λόγος, δὲν πληρώνουν φόρο.

Ὁ πλοίαρχος, ὁ Φρίτες κι' ὁ Φραγκίσκος ξαναγύρισαν τότε στὸ βάθος τῆς σπηλιᾶς. Ὁ ναύκληρος πού ἐφοδιάσθηκε μὲ πολλὰ μεγά-λα κεριά, τοὺς ἀκολούθησε. Γιὰ νὰ εὐκολύνουν τὸ πέρασμα, οἱ πρῶτοι μεγάλωσαν ἀκόμα τὴν τρύπα, βγά-ζοντας ἀκόμη κάτι πέτρες πεσμέ-νες, πού τὴν ἐφράζαν. Ὅσο ἀπὸ ἐργασία ἐνὸς τετάρτου, τὸ μεγά-λωμα κρίθηκε ἀρκετὸ. Γιατὶ οὔτε ὁ πλοίαρχος οὔτε οἱ σύντροφοί του δὲν εἶχαν παραπαχύνει βέβαια στὸ νησάκι ἐκεῖνο... Μόνο ὁ ναύκληρος, ἔχαν' ἐξαίρεση, γιατί εἶχε προδια-θεσὴ στὸ πάχος, κι' ὅλες οἱ στε-ρήσεις κι' οἱ ἀθλιότητες δὲν τὸν ἐμπόδισαν νὰ ποικίλῃ ἀκόμα δυ-ο-τρεῖς ὁκάδες ἀφότου ἄφησε τὸ Φλάγκ.

Μῆχαν λοιπὸν ὅλοι στὴ δεύτε-ρη σπηλιὰ καὶ, μὲ τὸ φῶς τῶν κε-ριῶν, τὴν κοίταξαν καλὰ. Ἦταν βα-θύτερη ἀπὸ τὴν πρώτη, στενότερη, ἀλλὰ μακριὰ ὡς ἑκατὸ πόδια. Νὰ ποῦμε πῶς σωστά, ἦταν ἑνὸς δια-δρόμου, δέκα-δώδεκα πόδια πλατὺς καὶ ψηλὸς ἄλλο τόσο. Ἰσως νᾶταν κι' ἄλλοι, πού διακλαδιζόταν στὸ ἐσωτε-ρικό τοῦ βράχου καὶ σχηματίζαν σὰν ἑνα λαβύρινθο. Κάποια ἀπ' αὐτὲς τὶς διακλα-δώσεις δὲν μπορούσε ἀραγε νὰ φθάνε ὡς τὸ ὁροπέδιο, ὡς τὴν κορυφὴ τῆς βραχο-σειρᾶς, ἢ τοὐλάχιστο ὡς τὴν ἀντίθετη πλευρά;

Τὸ εἶπε πάλι ὁ πλοίαρχος Γκούλδ κι' ὁ ναύκληρος ἀποκρίθηκε:

— Μπορεῖ, γιατί ὄχι;... Καὶ ποῖος ἔρει μὴπως ὅ,τι δὲν καταφέραμε ἀπὸ ἐξω, τὸ καταφέρουμε ἀπὸ μέσα;

Ἄρα προχώρησαν καμμιὰ πενήντα βήματα στὸ διάδρομο ἐκεῖνο, ἀπάντησαν ἑνα τοῖχο, πού τοὺς ἀνάγκασε νὰ στα-μνήσουν. Κι' ἀπὸ κοίταξαν μὲ τὸ φῶς ὅλη του τὴν ἐπιφάνεια, ἀπὸ τὸ δάπεδο ὡς

τὸ ὅλο, ἔχασαν κάθε ἐλπίδα νὰ εἰσχω-ρήσουν βαθύτερα μέσα στὸ βράχο, γιατί ὁ τοῖχος ἐκεῖνος δὲν παρουσίαζε παρὰ στε-νὲς σχισμάδες, πού μόλις χωροῦσαν ἑνα χέρι. Ἀλλὰ καὶ στὰ πλάγια τοιχώματα τοῦ διαδρόμου δὲν φαινόταν κανέν' ἀνοιγμα, πούθεν.

Ἀπὸ τελείωσε ἡ ἐξερεύνηση, ὁ πλοί-αρχος Γκούλδ εἶπε:

— Ὅσο οὔτε ἀπὸ δῶ δὲν θὰ μπορέ-σουμε νὰ νάκωμε στὴν κορυφὴ.

Καὶ βγήκαν ἀπογοητευμένοι.

Τώρα τοὺς φαινόταν πὼς ἦταν ἀκόμα στενότερα κλεισμένοι, φυλακισμένοι σ' ἐκεῖνη τὴν ἀερογαλιά!

Ὅσο τὸν καιρὸς ἄλλαξε, ὁ οὐρανὸς σκεπαζόταν μὲ σύννεφα, πού πύκνωναν κα-

Οἱ ἄνδρες ἐργάστηκαν γιὰ νὰ ξεχωρίσουν τὰ ποκαῖδια... (Σελ. 149, στ. γ.)

θεμέρα καὶ στὶς 22 Ἰανουαρίου, τὸ βρά-δυ, σηκώθηκε ἀέρας δυνατός. Ἡ θάλασσα ὅμως, κοντὰ στὰ κρογιάλια, διατηροῦνταν ἡ-συχῇ. Μόνο πῶς πέρα φαινόταν τρικυμισμένη. Τὴν ἰδίαν νύκτα ξέσπασε θύελλα, καὶ κεῖ ἀπὸ ἐξω ἀπὸ τὴ σπηλιὰ, ἔπεσε κεραυ-νὸς πού τοὺς ἐξύπνισε ὅλους.

Ὁ Φρίτες, ὁ Φραγκίσκος κι' ὁ ναύ-κληρος σηκώθηκαν κι' ἔτρεξαν στὴν εἴ-σοδο.

— Ἐδῶ-δᾶ ἔπεσε ὁ κεραυνός, εἶπε ὁ Φραγκίσκος.

— Στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου χωρὶς ἄλλο, εἶπε ὁ Τζὼν Μπλόκ, κἀνοντας λίγα βήματα ἔξω.

Τρομπάκιες, οἱ γυναῖκες πετάχθηκαν κι' αὐτὲς.

— Σὰ νὰ μυρίζῃ κανὸν... εἶπε ἡ Τζέννυ στὸν ἄνδρα τῆς.

— ὦ, ναί!... ἔκαμε ὁ Τζὼν Μπλόκ. Πῆραν φωτιά τὰ φύκια!

— Ποῦ; ρώτησε ὁ πλοίαρχος.

— Ἐκεῖ—πέρα, στὰ πόδια τῆς βραχο-σειρᾶς.

Προγματικῶς, ὁ κεραυνὸς εἶχε ἀνά-ψει τὰ ξερόχορτα ἐκεῖνα. Καίγονταν γρή-γορα σὰν ἄχυρα, ἔτριζαν, σπινθιρίζαν κι' ἔχυαν πινιγρὸ κανὸν ἔς ὅλο τὸ κρογιάλι.

Ὁ ἄνεμος βοηθοῦσε τὴν πυρκαϊά.

— Πᾶνε τὰ ξύλα μας καὶ τὰ κάρβου-νὰ μας!.. φώναξε ὁ ναύκληρος.

— Δὲν μπορούμε νὰ σώσουμε τίποτα; ρώτησε ὁ Φρίτες.

— Ἀδύνατο! ἀποκρίθηκε ὁ πλοίαρχος.

Ἡ θάλασσα βέβαια, ἡ ἀνεξάντλητη, θὰ τοὺς ἐστειλε ἄλλα φύκια. Ἀλλὰ πόσος καιρὸς θὰ χρειαζόταν, γιὰ νὰ μα-ζεuthoῦν καὶ νὰ ξεραθοῦν στὰ πόδια τῆς βραχοσειρᾶς τόσο πολλά; Ἐκεῖνα πού καίγονταν τώρα, ἦταν μαζεμένα ἀπὸ χρόνια!..

Σ' ἑνα τέταρτο τῆς ὥρας, ἡ πυρκαϊὰ ἀπλώθηκε ἔς ὅλο τὸ κρογιάλι καὶ, ἐκ-τός ἀπὸ λίγους σωροὺς στάκρωτῆρι, δὲν ἔμεινε πιά τίποτα.

Ἡ καινούργια αὐτὴ κακοτυχία χει-ροτέρεψε τὴ θέσιν τῶν ναυαγίων.

— Δὲν πᾶμε καλὰ!.. μουρμουρίζε κι' αὐτὸς ὁ αἰσιόδοξος πάντα ναύκληρος.

Τὴν ἀκόλουθη ἡμέρα, πού καλυτέρε-ψε κάπως ὁ καιρὸς, ἡ πρώτη τους δου-λειὰ ἦταν νὰ ἰδοῦν ἂν ἡ φωτιά εἶχε σε-θασθῇ τὰ θαλασσόχορτα, πού ἦταν σω-ρευμένα στὰ πόδια τῶν βράχων. Με-ρικὰ ναί. Κι' οἱ ἄντρες ἐργάστηκαν νὰ ξεχωρίσουν τὰ ποκαῖδια καὶ νὰ μαζέ-ψουν κάμποσες ἀγκυλιές, πού θάφταναν γιὰ νὰ περάσουν μιὰ-δυὸ ἐβδομάδες. Ἐπειτα πιά ὅ,τι θὰ τοὺς ἔφερνε ἡ θά-λασσα.

Γιὰ νὰ μὴ συμβῇ πάλι κανένα ξα-φνικό, σκέφθηκαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ δεύτερη σπηλιὰ γι' ἀποθήκη καὶ νὰ κουβαλήσουν ἐκεῖ—μέσα ὅ,τι καύσιμο ὕ-λικὸ τοὺς ἔμεινε. Πρῶτο, ὁ Φρίτες θέλησε νὰ κάμῃ ἄλλη μιὰ ἐπιθεώρηση. Καὶ πῆρε ἑνα κερί, μῆκε στὴ δεύτερη σπηλιὰ καὶ προχώρησε ὡς τὴν ἀκρὴν.

Ἐκεῖ, ἄφωνα, αἰσθάνθηκε ἑνα ἀέρα πῶς κρύο καὶ συγχρόνως ἀκούσε σὰν ἑνα σφύριγμα ἐξακολουθητικόν.

— Ὁ ἄνεμος, ψιθύρισε εἶναι ὁ ἀνε-μος...

Πασπάτεψε τότε τὸν τοῖχο καὶ τὸ χέ-ρι του βρῆκε μερικὲς σχισμάδες.

— Ὁ ἄνεμος, εἶπε πάλι. Φθάνει ὡς ἐδῶ, ὅταν φυσᾷ βορρῆς. Μὰ γιὰ νὰ φθάσῃ ὡς ἐδῶ, θὰ πῇ πὼς μπορεῖ νὰ περᾷ, εἴτε ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βράχου, εἴτε ἀπὸ τὶς πλαγιές. Ὅσοι ὑπάρχει συκοφαντία μὲ τὸ βορρηνὸ μέρος;...

(Ἐπεται συνέχεια)

ΣΕΛΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΠΟΤΕ ΜΗ ΜΕ ΞΕΧΑΣΗΣ!

[Στὴ διάλεκτο τῆς Κύπρου]

Ἔσσει(ν) ἔναν φλόρον ὁμορφον
Μέ ὄψιν βενετούλα
Κάλλιον ποῦ(ν) τάλλα οὔλα,
Ποῦ μέσ' στοὺς κάμπους ποῦ βλα-
ῖα πλῶναι τσ' οὔλο ἀπλῶναι [στὴ
Τσ'] ὀλένα μιὰ λῶναι (ν)
Ποῦ τσάι στ' αὐλάτσα βρίσκειται
Σὺ νύφη στολισμένον
Γυροκαμαρωμένον.

Ἔσσει ἔναν ὄνομα γλυτὸν πολλὰ
Τσάι θέλεις νὰ τὸ μᾶθης;
Εὐκόλον πράγμα, φίλε, νά'
«Ποτέ μὴ με ξεχάσης!»

*Ονειρον τῆς Κύπρου

(*) Ἐχει, (**) Ἀπὸ, (***) Μεγαλῶναι.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ὁ ἥλιος ἔδωκε καὶ τὸ πρῶτο
ἀστρον τρεμοφέγγει. Τὸ βουνὸ κί-
ν' ἡ θάλασσα σκοτεινίσαν. Μεθυ-
στικὴ σκορπάται ἡ μυρωδιά τοῦ
θυμαριοῦ στὴ βραδυὴν γαλήνη.
Στὸ μισόφωτο βλέπεις ἀκόμα τὰ
γυμνωμένα βράχια καὶ τοὺς
θάμνους ποὺ μπροδερμένοι πέφτουν
ὡς τὴ ρεμματιά, Κίτω, ἀφρισμέ-
να τὰ κύματα ξεσποῦν, πρῶτα
στοὺς θαλασσοδαρμένους βρά-
χους, γιὰ νὰ λλοῦν ἔπειτα νὰ κυ-
λισθοῦν στὴν ἡσυχά ἀμμουδιά. Σὲ
λίγο βγαίνει τὸ φεγγάρι ποὺ κά-
νει τὴ ρεμματιά, μὲ τὴ νερανιζιές
μενεξελιά. Καὶ τότε ἀνεβαίνει στὰ
χεῖλη τὸ ἀράκιον τραγουδι, ποὺ
ἔχει λὸς τὸ χρώμα τῆς ρεμματιάς:
... γιὰ μὲν νηριού μὲλιν τζανί
ν νηριού ν νηριέ...

Σείριος

ΓΛΑΡΟΣ

Μέσ' ἀπ' τὰ δολόεμα παλιά
μιάς μικρῆς γολέττας, ποὺ ὁ ἀνε-
μὸς τὴ σπάρχει, τὴν κυλά, τὴν
λιννίζει, ἔνα λευκὸ πουλι ἐπέταξε.
Εἶναι ἕνας γλᾶρος, ὁ σύντρο-
φος τοῦ ναυτῆ, μὲ τὸ λευκὸ του
φτερόμα, μὲ τὸ αἰθέριο πέταγ-
μά του...

Ἐπέταξε καί, μὲ τὴς δολόεμας
καὶ μακριὰς φτερογῆς του, ποῦ
τὴς κουνάει ἀργά-ἀργά, τότε
καταβαίνει ὡς τὴ θάλασσα καὶ
βουτάει, γιὰ νὰ πιάσῃ μὲ τὸ κί-
τρινο ῥάμφος του κανένα ψάρι,
ποὺ γοργὸ σκίζει τὰ γαλανὰ νερά:
πότε τὸ κύμα, τὸ παιγνιδιάρικο,
τὸ τρελλό, τὸν σκεπάζει, τὸν
κρύβει καὶ γίγεται ἕνα μὲ τὸν ἀφρό
ποῦ τὸν στεφανώνει· πότε ἀνε-
βαίνει ψηλά καὶ περνάει ἀπὸ
τὴς ἀπάντηες κορυφῆς τῶν
ἀποκρημνῶν βράχων· ποτε πλη-
σιάζει τὰ γαλανὰ νερά καὶ στέ-
κναι σὰ κατάρτια περήφανος,
καὶ πότε πετάει δάθε-καίθε ἀ-
στατος, τρελλός, βράζοντας χα-
ροῦμενες κραξίες, καὶ λίγο-λίγο

χάνεται στὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ
καὶ τῆς θάλασσας.

Κι' ἐγὼ, καθισμένος σ' αὐτὴ
τὴν ἀπόμερη ἀκτὴν, σὰν τὸν βλέπω
νὰ χάνεται στὸ γαλανὸν ὀρίζοντα,
νοιῶθω τὸ σῶμα μου ἀκόμα πιὸ
βαρὺ καὶ μιά λύπη μου σφιγγεῖ
τὴν καρδιά, ἕνας πόθος φλογερὸς
μὰ ἀπραγματοποίητος.

Ἀχ! νὰ μπορούσα νὰ πετάξω
σὰν ἐκεῖνο τὸ δολόεμα πουλί,
νὰ φτάσω ἴσα μ' ἐκεῖνα τὰ χρυ-
σορόδινα συνεφάκια ποὺ κυνη-
γιοῦνται στὸ γαλανὸν οὐρανό, νὰ
τρέξω κ' ἐγὼ μαζί τους, νὰ μὴν
εἶμαι πιά καρφωμένος σ' αὐτὴ τὴ
γῆ! Ἀχ λευκὸ πουλί μου, πόσο
σὲ ζηλεύω!

Φιφῆς

Τ' ΑΔΕΡΦΑΚΙ ΜΟΥ

«—Στέφανε, Στέφανε, ἀδὴ κ' ἐγ-
γὼ νὰ καὶ σοὺ στὸ γαρεῖο σου, νὰ
μοῦ δώῃς ἕνα βιβλίο νὰ λέπω».

Γύρισα τὸ κεφάλι μου καὶ
βλέπω τὸ μικρὸ ἀδερφάκι μου—δυσ-
χοριῶν—νᾶχῃ ἀνοίξει τὴν πόρτα
τοῦ γραφείου μου καὶ νᾶρχεται
μέσα, μ' ἕνα γέλιο σὺν χεῖλάκινα
του. Τὸ κοιτάξω γελαστός καί:
«—Ἐλα δὲ, τοῦπα. Πάρε τοῦτο
τὸ βιβλίο νὰ βλέπῃς τὴς ζουγρα-
φιές.» Τοῦδωσα ἕνα παιδικὸ ἀνά-
γνωσμα εἰκονογραφημένο καὶ τῶ-
βαλα σ' ἕνα καθίσμα. Ἀρχισε τότε
νὰ ξεφυλλίζῃ τὸ βιβλίο καὶ σὲ
κάθε εἰκόνα ποῦ βρισκοῦσε, σταματοῦ-
σε, τὴν ἔβλεπε καλὰ καὶ σιγά-σιγά,
σὰ νὰ φοβόταν, τὴν φιλοῦσε καὶ
γύριζε ἄλλο φύλλο.

Σὲ λίγο, παίρνει ἕνα μολύβι,
ποῦταν στὸ τραπέζι καὶ ἀρχίζει νὰ
τραβάῃ γραμμὲς στὸ ἐξώφυλλο,
σὰ νᾶθελε νὰ γράψῃ κ' αὐτὸ—
σὰν μένα.—Καὶ ἔκανε κατὰ ἀ-
προσδιόριστο σχῆμα ἀστεϊότα-
τα. Εἰκόνα τότε καὶ τὸ κοίταξα,
ποῦ μ' ἔβλεπε φοβισμένο. Σὰ νὰ
κατάλαβε, ὅτι δὲν ἔκαμε καλὰ νὰ
γράψῃ στὸ βιβλίο, κατέβασε τὰ
μουτράκια του. Τὸ πῆρα τότε
στὴν ἀγκαλιά μου, τοῦ χάιδεψα
τὰ ξανθὰ μαλλιά του καὶ τὸ φί-
λησα. Ἐπειτα τοῦδωσα ἕνα χαρτί
καὶ τὸ μολύβι, λέγοντάς του, ὅτι
ἐκεῖ μπορούσε νὰ γράψῃ ὅσο ἤθε-
λε. Ἀ, μὲ τί χαρὰ τὸ πῆρε!...
Κι' ἀρχισε πάλι τὰπροσδιόριστα
σχῆματά του τᾶστεϊότατα...

Στέφανος Ἀμραντος

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Ἀποφασίσαμε μ' ἕνα φίλο μου
νὰ κάνουμε μίαν ἐκδρομὴν ὡς στὸ
κτῆμα μου. Ἐτοιμασθήκαμε ἀπὸ
βραδὺς καὶ τὸ πρωῒ, πρὶν σκάση
ἀκόμα ὁ ἥλιος, ξεκινήσαμε πε-
ζοί, ἔχοντας σύντροφο τὸ πρωτὶνὸ
ἀεράκι που μᾶς χάιδευε ἀλαφρὰ
ἀλαφρὰ.

Δυὸ ὄρες δρόμο ποῦ θὰ κάνα-
με ὡς νὰ φθάσαμε, γιὰ μᾶς δὲν
ἦταν τίποτα. Δυὸ πτηνησιές! Γιὰ
νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, στὸ δρόμο,
γελούσαμε, λέγαμε—σὰν μαθητῆς

ταί—τὰ σχολικά, κ' ἔτσι ἡ πο-
ρεία μᾶς ἦταν εὐχάριστη. Ἀπᾶ-
νω στὰ βράδια, θυμηθῆκαμε καὶ τὸ
τραγουδι τοῦ Βασίλη: «Πουρνὸ
φιλεῖ τὴ μάνα του, πουρνὸ ξε-
προβοδιέται—Γεῖα σας, βουνά,
μὲ τοὺς γκερμενοὺς, λειβάδια μὲ
τὲς πάντες...»

—Μὲ μᾶς μοιάζει, εἶπα τοῦ
φίλου μου. Μὲ τὴ διαφορὰ ποὺ ἔ-
μεις πᾶμε σὲ διασκέδαση, ἐγὼ ἔ-
κείνος σὲ μάχες...

Ὅταν φτάσαμε, ὁ σέμπρος μᾶς
ὕποδενε με χαρὰ. Πήγαμε στὸ
σπίτι καὶ καθίσουμε νὰ ξεκουρα-
στοῦμε. Μᾶς περιποιήθηκε, ὡς τὸ
ποῦμε, πολὺ μᾶς ἔφερε σταφύ-
λια, σύκα, κ' ἔτι ἄλλο εἶχε. Σὲ
λίγο, ἀνυπομονῶντας, σηκωθήκα-
με νὰ γυρίσωμε στὸ κτῆμα. Πῆ-
γαμε στ' ἀμπέλια. Στὶς συνκῆς,
στὸ μισοτάβι, καὶ καταλήξαμε σ'

ἕνα μεγάλο δέντρο, ἔλατο νομί-
ζω, ὅπου καθίσουμε στὴν ἡσυχί-
α, γιατί μᾶς εἶχε ψήσει ὁ ἥ-
λιος. Φιλοσοφῆταμε λιγάκι, γε-
λάσαμε, καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι
ξηναγυρίσαμε στὸ σπίτι νὰ φάμε.

Ὅταν ἀρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ, ἐ-
πιστρέψαμε στὴν πόλη. Τὸ βρά-
δυ, νωρὶς νωρὶς, ἔπεσα νὰ κοι-
μηθῶ. Αὐτὴ τὴν ἡμέρα διασκέ-
δασα πολὺ καὶ ποτὲ δὲν θὰ τὴν
ξεχάσω. Εἶχα περάσει τόσο καλὲς
ὥρες κοντὰ στὴν ὥραια φύση!

Κρίνος

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

1.

Πάνω στὸν τοίγγο τὸν πλατὺ,
μ' ἀγιασεμιά ἀπλῶνα,
τὸ δολόεμα μικρὸ κλαριὰ
μὲ τοὺς λεπτὺς ἀνθούς,
ποῦ κάθε δειλὶ ὀλοὶ μαζὶ,
ὡς κλίνοντα τὰ μᾶτια,
μακρινοὺς ἀφίγουν πίσω τους
δρόμους εὐωδιαστούς.

2.

Σέρνεται ὁ πράσινος κισσὸς
πάνω στὸ μαῖο φράχτη,
κ' ἀπὸ τᾶγέρι τὸ σιγὸ,
δειλὴ, φρίσσουν τὰ φύλλα.
Καὶ λέω, ὁ φράχτης εἶμαι ἐγὼ
ποῦ μὲ σφιγγοκλῶναι,
κ' ὅτι τὰ φύλλα τρέμουνε.
ἀπὸ ἀνατριχίλα.

3.

Δὲ θέλω φύλλα κίτρινα,
ξέθωρα, μαρμαμένα,
ἀνάμεσα στὰ πράσινα
τοῦ ὠραίου περβολιοῦ...
Θέλω μακρὰ νὰ κοίτονται
ἀπὸ τὰ διαλεγμένα,
σὲ κρύφια, κρυερὴ γωνιά,
μακριὰ ἀπὸ φῶς ματιοῦ.

4.

Ὅσο κ' ἂν μοῦ τὸν κρύβετε,
νῆρη, τὸ γλυκὸν ἥλιο,
πυκνὰ, βουβὰ, μολύβινα,
πάντοτε αὐτὸς γιὰ μένα
ὕπνοχε, φέγγει ἐκεῖ ψηλά
καὶ μὲ λαμπροφωτίζει
τὴ σκέψη μου, τὸ πνεῦμα μου,
πιστὰ καὶ ζηλεμένα!

Νύμφης Ἀνός

ΑΠ' ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΜΟΥ

II. ΧΩΡΙΣΤΟΠΟΥΛΕΣ

Ἄντα τὰ κορίτσια ἐδῶ εἶν' ἐλ-
θιμα, κα πρὸ πίντων πολὺ ελ-
λικριῖ. Ἐχουν ἔν' ἀνοιχτὸ καὶ
καλόκαρδο ὕψος ποὺ σὲ κάνει νὰ
τὶς συμπαθεῖς. Δουλεύουν ὅλες ὅταν
εἶμαι μαζί τους, αἰσθάνομαι πὺς
εἶμαι μικρότερο, ταπεινότερο ἀπὸ
αὐτὲς ὡς εἶμαι πνευματικὰ ἀνω-
τέρα τους, αὐτὸ δὲν εἶναι ὠφελί-
μο παρὰ σὲ μένα ἐγὼ ἐκείνες μὲ
τὴ δουλειά τους μᾶς δίνουν τὸ
ψωμί ποὺ τρώμε. Προχτὲς ἀπάν-
τησα μιά παρῆα χωριατῶν οὐλές
στὸ δρόμο τῆς Σιγατέλλας ποὺ
γυρίζαν ἀπ' τὸ θέρος. Ἐπῆγα
μαζί τους, ἤθελα γ' ἀνακατεῦσθαι
μ' αὐτὲς, μὰ ὅλοι ὅσοι μᾶς χαιρε-
τοῦσαν ἔλεγαν ἕνα δυνατὸ καὶ
πρόσχαρο γέας σας στὶς εὐθυμίες
κ' ἡλαιομένους κοπέλες· κ' ὁ
στερα μοῦβγαζαν ἀδέξια τὸ μαυ-
ρισμένο ψάθιο καπέλλο τους.

Κάθε βράδυ γυρίζω ἀπ' τοὺς
περιπάτους μου μ' ἕνα μπουκέτο
λουλούδια στὸ χέρι· προχτὲς γύ-
ρισα μὲ μιά ἀγκαλιά. Ἄντα τὰ
κορίτσια ἔτρεχαν στὶς πλαγιές
καὶ μοῦκοβαν δολοκλήρα μάτια.
Κι' αἰσθάνομαι πὺς αὐτὸ δὲν
ἦταν ψεύτικο· σ' ὀλαιοῖντα μᾶτια
ἔβλεπα ζωγραφισμένη τὴν εὐχα-
ρίστηση ποὺ αἰσθάνονταν γιὰ τὴν
ὕποχρέωναν.

Ὅλες τοὺς θέλουν νὰ πᾶω στὰ
χωράφια μαζί τους. Ὡ, μ' ἀρέσει ἡ
ιδέα νὰ δουλέω κ' ἐγὼ κατ' ἀπ' τὸν
ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀκούον-
τας τὰ εὐθιμα τραγουδία τους.

Κυθέρεια

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

... Ἡ μητέρα σφίγγει τὸ παιδί
στὴν ἀγκαλιά της καὶ χύνει δά-
κρυα χαρὰς.

Ὁ πατέρας, λίγο παρᾶμερα, ἀ-
κτινοβολεῖ κ' αὐτὸς καὶ δακρύ-
ζει. Βλέπουν, ξαναβλέπουν τὸ
μωνακριβὸ τους παιδί εὐτυχισμέ-
νο!

Ἀ, τί διαφορὰ ἀπὸ τὴν ἀνα-
χώρησιν ὡς τὸ γυρισμό!
Τὸ παιδί εἶχε φύγει φτωχό,
στενοχωρημένο, λυπημένο καὶ
τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ὁ πατέρας του
κ' ἡ μητέρα του ἔκλαιγαν ἀπὸ
λύπη.

Μὰ τώρα τὸ παιδί γυρίζει με-
γάλο, γερό, πλούσιο, χαρούμενο,
κ' οἱ γονεῖς χύνουν δάκρυα χα-
ρὰς γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ μονα-
κριβοῦ τους.

Τί διαφορὰ! Ὅσο διαφέρει ἡ
μέρα ἀπὸ τὴ νύχτα.

Μὰ ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος, ἔτσι
καὶ στὴ ζωὴ, τὴ νύχτα διαδέχ-
εται ἡμέρα.

Κάποτε ὁμῶς καὶ τὴν ἡμέρα
νύχτα, τὴ χαρὰ λύπη. Γιατὶ ἄλ-
λοι πάλι φεύγουν πλούσιοι, χα-
ρούμενοι, εὐτυχισμένοι, καὶ γυρί-
ζουν φτωχοί, ἀρρωστοί, λυπημέ-
νοι, δυστυχισμένοι.

Ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος!

Ἦρως τῶν Δολιανῶν

1921

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

151

ΣΑΠΟΥΝΟΦΟΥΣΚΑ

Σαπουνόφουσκ...!

Τὴν πλάτεις μὲ τὰ χέρια σου,
μὲ τὴν νουή σου, καὶ τὴ βλέπεις
νὰ μεγαλῶνι, νὰ μεγαλῶνι, καὶ
ν' ἀνεβαίνει ψηλά... Καὶ γυρί-
ζει, γυρίζει μὲ χίλια χρώματα
κατ' ἀπ' τὸν ἥλιο... Κι' ἐκεῖ ποῦ
τὴν θαυμάζεις μὲ κρυφὴ χαρὰ,
κ' ἀπλῶνεις τὰ χέρια σου, γιὰ
νὰ τὴν πιάσῃς, ἀξαφνα σπᾶει
καὶ διαλύεται μέσ' τὸν ἀέρα...

—Τὸ ἴδιο κ' ἡ εὐτυχία...

Σαπουνόφουσκ... Πλασμένη
τὴ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ
τὴν κοιτάζει μὲ τὰ μᾶτια τῆς
νυκτὸς του, ν' ἀνεβαίνει ψηλά καὶ
νὰ λαμπρὴ μὲ χίλια χρώματα κατ'
ἀπ' τὸν ἥλιο τῆς νεότητος... Κι'
ἐκεῖ ποῦ τρέχει μὲ ἀπλωμένα χέ-
ρια, πρὶν τὴν φθάσει, αὐτὴ δια-
λύεται καὶ χάνεται μεσ' τὸ κενὸ
τῆς πραγματικότητος... Καὶ τὰ
χέρια σιγά-σιγά καταβαίνουν,
καὶ τὸ βλέμμα γίνεται θολό, καὶ
μένει ἡ ἀπογοήτευσ...

Σαπουνόφουσκ...

Φριδλίνη

ΠΑΙΔΙΚὸν ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Διδάσκαλος:—Ποῦ εἶναι
τὸ ἀντίθετο τοῦ «χρηστός»;
Ἀπόγονος τοῦ 21:—Ἀχρη-
στός!

Ἐστᾶλη ὑπὸ τ' Ἀφελ Γυμνασιόκαιδος

Ὁ Νίκος ἀγόρασε μιά φούσκα,
ἀλλ' ἀπὸ τὸ πολὺ φύσημα, τοῦ ἔ-
σπασε.

Κι' ὁ Τάκης τοῦ λέει μὲ λύπη:
—Κρίμα! Ἄν εἶχες τώρα τὰ
πενήντα λεπτὰ σου... θάγοραξες
ἄλλη μιά!

Ἐστᾶλη ὑπὸ τ' Καστανῆς Παιγνιπέδας

ἈΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ «ΔΙΑΠΛΑΣΕΩΣ»,

Ἀθῆναι, 6 Ἀπριλίου 1921

Στρεβότυπον: Δὲν ἀπαντᾷ
εἰς ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας, ποῦ
εὐκόλα βρίσκει καθεὶς τὴν ἀπάν-
τησιν καὶ τὴν λύσιν στὸν ὀδῶν
τοῦ Συνδρομητοῦ, ἄμα τὸν δια-
βάσῃ προσεκτικὰ. (Ἰδε φυλ. 1—3.)

Τὸ Σάββατο, τοῦ Λαζάρου τὴν Κυ-
ριακὴν, τῶν Βαίων, ποῦ τρῶνε ψάρι
καὶ κολοκί· ὡς τὴν ἄλλη Κυριακὴν, τρῶ-
νε κίρκινο αὐγὸ! Πέρασε καὶ ἡ σαρα-
κοστή. Τί γρήγορα, ἔ;

Δοξασιμένο Κορητιόπουλο, σ' ευ-
χαριστῶ πολὺ γιὰ τὸ ἐσπᾶθωμά. Καὶ
ἔβλαβα ποῦ θὰ κατανικάς δὲ τὰ ἐμπέ-
δια, ἀπὸ παίρνεις δύναμιν ἀπὸ τὴν ἀ-
νέμηλητη ἀγάπην ποῦ μοῦ ἔχεις; Ἀ-
σκήσεις δημοσιεύω μὰ ἀπὸ κάθε συλ-
λογὴ διαγωνιζομένου, μὲ τὴ σειρά της.
Κάνω ἔτσι: τρεῖς τέσσερες φορὲς τὸ γύρο
τῶν συλλογῶν. Ὅστε ὡς τὸ τέλος τῆς
ἐξαμηνίας, δημοσιεύονται τρεῖς-τέσ-
σερες τοῦ καθενός. Ἐκτὸς ὅταν σὲ
μιά συλλογὴ δὲν ὑπάρχουν δημοσι-
εύσιμες αὐτὲς τῶρες. Ὅσο γιὰ τὸν
«Διήγητο» τοῦ 9ου φυλλαδίου—
ὁ ὁποῖος σημειώσε, εἶναι «Μετα-
γραμματοσμός» καὶ κατὰ λάθος ἐπιλο-
γήθηκε ἔτσι, ποῦ ἀλλοῦ τὸν εἶδες δη-
μοσιεύμενον, γιὰ νὰ λὲς πὺς εἶναι ἀν-
τιγραφή. Οἱ καταγγελλῆς πρέπει νὰ εἶναι
καρπὺ καὶ ὠρισμένους.

Ἐπὶ τὴν ἔκτασιν τὴς παραγγε-
λίας σου καὶ σ' ευχαριστῶ πολὺ γιὰ τὸ
ἐσπᾶθωμά καὶ γιὰ τὴν τόσο καλὴν δια-
θέσιν. Δυστήρηκα μόνο ποῦ ὑπέθεσες
πὺς ἀπὸ κάποιο σφάλμα δικό σου δὲν
ἀπάντησα σὲ προηγουμένα γραμματᾶ
σου. Μὰ ἴσα-ἴσα ποῦ ἂν ἔ-ανες κα-
νένα σφάλμα, ὅλκωνα κάθε τρόπο γιὰ
νὰ τοῦ τὸ πῶ. Ὅχι, καλὴ μου, συμ-
πτῶσι ἀπλῆ ἦταν. Νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ
νέο ἀδελφάκι, ὁ μικρὸς Παναγιώτης, ποῦ
σὰς τὸν ἔστειλε ὁ Θεὸς γιὰ νᾶντικατα-
στήσῃ τὸν ἄλλον ποῦ πέ-αξε στοὺς ου-
ρα οὐς...

Κι' ἐγὼ γάρχηκα πολὺ διὰ τὴν ἐσο-
δὸν σου στὴν οἰκογένειάν μας, Τρελλὴ
Χορευτρία. Θὰ εἶδες βέβαια πὺς αὐτὸ
τὸ ψευδώνυμό σου ἐδιδάξα. Καὶ μὴν
ἀμφισβᾶλεις πὺς θὰ σαγαπᾷ καὶ σένα
ὅπως ἀγαπᾷ ὅλα τὰ καλὰ μου παιδιὰ.
Σοῦ ἔστειλα ὅτι ἐξήγησα. Γράφε μου.

Ὅχι βέβαια, 25 Μαρτίου δὲν ἐπι-
τρέπεται νᾶντιγράφῃ κανεὶς ἀπὸ ἄλλα
περιοδικὰ καὶ νὰ τὰ στέλνῃ γιὰ δικὰ
τοῦ στὴ Σελίδα. Ὑποθέτω ὁμῶς, ὅτι
τὸ κομμάτι ἐκεῖνο, γνωστὸ ἀνέκδοτο, ὁ
φίλος μας θὰ τὸ ἀκούσε κάπου καὶ θὰ
τὸ ἔγραψε, χωρὶς νὰ ξερῇ διὰ ἦταν δη-
μοσιεύμενο καὶ σὲ ἄλλο περιοδικό.

Μαθαίνω ὅτι στὸ Σεβαστοπούλειο δια-
γωνισμὸ δύο μόνο τοῖτήτριες ἔλαβαν
μέρος: ἡ συνεργάτριά μου Στυριούλα

Μαρκέτου καὶ ἡ συνδρομητριά μου
Εὐανθία Δουκακή. Καὶ τώρα... σὲ
ποῖα νὰ εἰρηθῶ ἐγὼ τὸ βραβεῖο; Ἀς
εἶαι, τὸ ἴδιο θὰ χαρῶ ὅποια ἀπὸ τὴς
δύο καὶ ἂν τὸ πάρῃ. Καὶ κατὰ πᾶ-
α πιθανότητα, κάποια ἀπὸ τὴς δύο θὰ
εἶναι γιὰτὶ δὲν πιστεύω νὰ τὸ δώσουν
πάλι στὸν περσινὸ νικητὴ, ποῦ διαγω-
νίστα καὶ ἔτος. Διὸ εἶναι οἱ νι-
κηταὶ νὰ τίθενται ἐκτὸς διαγωνισμοῦ.

Ναί, Γοργὴ Παροπούλα, ἀλλὰ «μια
χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ». Γιὰτὶ ἂν μπο-
ρῶ ποστομῶν τὸς ξένους, ποῦ σοῦ λένε
ἐκεῖ ὅτι «μὲ ο ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς εἶχε
συγγραφῆς καὶ ποιητὰς, ὅχι ὁμῶς—
δυστυχίως—καὶ ἡ νέα», ἔπρεπε νὰ εἶχες
νὰ τοὺς δείχνῃς μεταφρασμένα πολλὰ
ἔργα τῆς συγχρόνου μας Λογοτεχνίας.

Μὲ τὸν καιρὸ βέβαια θὰ γίνῃ κ' αὐτὸ
γιατὶ ἡ λογοτεχνία μας ἀρχισε νὰ προ-
σέγεται καὶ νὰ ἐκτιμᾶται. Γιὰ τὴν ὥρα
καὶ σὰν ἕνα καλὸ δαίγμα, θὰ μπορούσες
νὰ δείχνῃς στοὺς ξένους, ποῦ ξέρουν
Ἀγγλικά, τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή» τοῦ
Παλαμά, μεταφρασμένην στὴν Ἀμε-
ρικὴ ἀπὸ τὸν κ. Ἀρσενίδην Φουτρίδη—
εἶναι ἕνας θαυμάσιος τόμος, μὲ ἐκτενὴ
μελέτη γιὰ τὸν ποιητὴ—καθὸς καὶ
μιά συλλογὴ νεοελλήνων ἐπιγραμμάτων

—Παλαμά, Ξενοπούλου, Παπαδιαμάν-
τη, Καρακάτσα κλπ.—μεταφρασμένων
ἀπὸ τὸν ἴδιο.

Κι' ἐπειδὴ θυμήθηκα πάρα-πάνω τὸν
Παλαμά, ἄς σᾶς πῶ ἐδῶ πὺς πολλὴ
μοῦ ἄρεσε ἡ μελέτη γιὰ τὸ ἔργον του,
—ἀπὸ τὴς δια ἔξει. τῆς Φοιτητικῆς
Συντροφικῆς, ποῦ ἔκαμε ὁ συνεργάτης
μου κ. Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος. Εἶναι
ἴσως ἡ καλύτερη κριτικὴ ποῦ ἔγινε ὡς
τώρα στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὸ μεγαλύτερο
τῆς ποιητῆς. Κι' ἐπειδὴ τὸ ἔνα θυμίζει
τᾶλλα, προσθέτω, ὅτι ἐπίσης θαυμάσια
ἀνέλυσε, στὴν τελευταία του διάλεξιν, τὸ
ἔργον τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ ποιητοῦ Κ. Κα-
βάφης, καὶ

